

Byla C-540/03

Europos Parlamentas prieš Europos Sąjungos Tarybą

„Imigracijos politika — Trečiųjų šalių piliečių nepilnamečių vaikų teisė į šeimos susijungimą — Direktyva 2003/86/EB — Pagrindinių teisių apsauga — Teisė į šeimos gyvenimo gerbimą — Pareiga atsižvelgti į nepilnamečio vaiko interesus“

Generalinės advokatės J. Kokott išvada, pateikta 2005 m. rugsėjo 8 d. I-5776
2006 m. birželio 27 d. Teisingumo Teismo (didžioji kolegija) sprendimas I-5809

Sprendimo santrauka

1. *Ieškinys dėl panaikinimo — Aktai, dėl kurių galima pareikšti ieškinį (EB 230 straipsnis)*

2. *Bendrijos teisė — Principai — Pagrindinės teisės — Šeimos gyvenimo gerbimas (Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 7 ir 24 straipsniai)*
3. *Vizos, prieglobstis, imigracija — Imigracijos politika — Teisė į šeimos susijungimą — Direktyva 2003/86 (Tarybos direktyvos 2003/86 4 straipsnio 1 dalis, 5 straipsnio 5 dalis ir 17 straipsnis)*
4. *Vizos, prieglobstis, imigracija — Imigracijos politika — Teisė į šeimos susijungimą — Direktyva 2003/86 (Tarybos direktyvos 2003/86 4 straipsnio 6 dalis, 5 straipsnio 5 dalis ir 17 straipsnis)*
5. *Vizos, prieglobstis, imigracija — Imigracijos politika — Teisė į šeimos susijungimą — Direktyva 2003/86 (Tarybos direktyvos 2003/86 5 straipsnio 5 dalis, 8 ir 17 straipsniai)*

1. Tai, kad direktyvos, dėl kurios pareikštas ieškinyš dėl panaikinimo, nuostatos suteikia valstybėms narėms tam tikrą diskreciją ir leidžia joms atitinkamomis aplinkybėmis taikyti nuo šia direktyva įtvirtintų pagrindinių taisyklių nukrypstančius nacionalinės teisės aktus, nereiškia, kad EB 230 straipsnyje numatyta Teisingumo Teismo vykdoma teisėtumo kontrolė neapims šių nuostatų.

minėtas teises pažeidžiančius nacionalinius įstatymus.

(žr. 22, 23 punktus)

Be to, tokios nuostatos galėtų pažeisti pagrindines teises, jei jos aiškiai ar numanomai įpareigojotų valstybes naries ar joms leistų priimti ar palikti galioti

2. Teisė į šeimos gyvenimo gerbimą Europos žmogaus teisių konvencijos (toliau – EŽTK) 8 straipsnio prasme yra sudėtinė pagrindinių teisių, kurios yra saugomos Bendrijos teisės sistemos, dalis. Ši teisė gyventi kartu su artimais šeimos nariais sukuria valstybėms narėms pareigas, kurios gali būti neigiamos, kai viena iš jų turi neišsiųsti asmens, arba pozityvios, kai turi leisti asmeniui įvažiuoti ir gyventi savo teritorijoje. Todėl, nors EŽTK neužtikrina užsieniečiui teisės įvažiuoti ir gyventi konkrečios šalies

teritorijoje, kaip pagrindinės teisės, asmens išsiuntimas iš šalies, kurioje gyvena jo artimi šeimos nariai, gali būti laikomas teisės į šeimos gyvenimo gerbimą, kurią saugo šios konvencijos 8 straipsnio 1 dalis, apribojimu.

Vaiko teisių konvencija taip pat užtikrina šeimos gyvenimo gerbimo principą. Ji pagrįsta pripažinimu, išreikštu jos šeštoje konstatuojamojoje dalyje, jog vaikas gali visapusiškai ir harmoningai vystytis tik augdamas šeimoje. Be to, šios konvencijos 9 straipsnio 1 dalis nustato, jog valstybės dalyvės užtikrina, kad vaikas nebūtų išskirtas su tėvais prieš jų norą, o jos 10 straipsnio 1 dalis numato, jog iš šios pareigos išplaukia, kad vaiko ar jo tėvų prašymą įvažiuoti į valstybę dalyvę arba išvykti iš jos, kad šeima galėtų susijungti, valstybė dalyvė turi svarstyti palankiai nusiteikusi, humaniškai ir kruopščiai.

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija savo 7 straipsnyje taip pat pripažįsta teisę į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą. Ši nuostata turi būti taikoma kartu su pareiga pirmiausia vadovautis vaiko interesais, pripažintais šios chartijos 24 straipsnio 2 dalyje, ir atsižvelgiant į 24 straipsnio 3 dalyje

įtvirtintą būtinybę vaikui reguliariai palaikyti asmeninius santykius su abiem tėvais.

Šie skirtingi tekstai pabrėžia, koks svarbus vaikui yra gyvenimas šeimoje, ir rekomenduoja valstybėms atsižvelgti į jo interesus, tačiau neįtvirtina šeimos narių subjektyvios teisės gauti leidimą būti valstybės teritorijoje ir negali būti aiškinami kaip atimantys iš valstybių tam tikrą diskreiją nagrinėjant prašymus dėl šeimos susijungimo.

(žr. 52, 53, 57–59 punktus)

3. Direktyvos 2003/86/EB dėl teisės į šeimos susijungimą 4 straipsnio 1 dalis nustato valstybėms narėms tiksliai pozityvias pareigas, kurias atitinka aiškiai apibrėžtos subjektyvios teisės, nes ji direktyvoje apibrėžtais atvejais jas įpareigoja leisti atitinkamą globėjo šeimos narių susijungimą, neleidama joms naudotis savo diskrecija, o 4 straipsnio 1 dalies paskutinė pastraipa leidžia griežtai apibrėžtomis aplinkybėmis, t. y. tais atvejais, kai vyresnis kaip 12 metų vaikas atvyksta savarankiškai, ne kartu su kitais savo šeimos nariais, valstybėms narėms naudotis diskrecija iš dalies,

joms suteikdama teisę, prieš leidžiant vaikui atvykti ir apsigyventi pagal šią direktyvą, patikrinti, ar jis arba ji atitinka integracijos sąlygą, nustatytą nacionaliniuose įstatymuose šios direktyvos įgyvendinimo dieną.

nagrinėdamos konkrečią vyresnio kaip 12 metų savarankiškai, ne kartu su kitais savo šeimos nariais atvykstančio vaiko padėtį, turi taikyti integracijos sąlygą, nustatytą direktyvos įgyvendinimo dieną galiojusiuose jų teisės aktuose. Todėl direktyvos 4 straipsnio 1 dalies paskutinė pastraipa negali būti aiškinama kaip aiškiai ar numanomai leidžianti priimti įgyvendinimo nuostatas, prieštaraujančias teisei į šeimos gyvenimo gerbimą.

Pastaroji nuostata negali būti laikoma nesuderinama su Europos žmogaus teisių konvencijos 8 straipsnyje įtvirtinta teise į šeimos gyvenimo gerbimą, ši teisė neturi būti aiškinama kaip būtinai nustatanti valstybei narei pareigą leisti šeimai susijungti savo teritorijoje, minėta nuostata tik išlaiko valstybės narės diskreciją ja naudojantis, t. y. nagrinėjant nacionalinės teisės aktais nustatytas sąlygas, numatydama reikalavimą ypač laikytis direktyvos 5 straipsnio 5 dalyje ir 17 straipsnyje įtvirtintų principų. Bet kuriuo atveju integracijos būtinybė gali kilti iš keleto teisėtų tikslų, įvardytų šios konvencijos 8 straipsnio 2 dalyje.

Šiuo atžvilgiu tai, kad Direktyvoje 2003/86 nėra įtvirtinta integracijos sąvoka, nereiškia, jog valstybėms narėms leidžiama vartoti šią sąvoką pažeidžiant bendruosius Bendrijos principus ir ypač pagrindines teises. Iš tiesų valstybės narės, pageidaujancios pasinaudoti leidžiančia nukrypti nuostata, negali vartoti neapibrėžtos integracijos sąvokos, bet,

Taip pat neatrodo, kad Bendrijos teisės aktų leidėjas vaikų interesams suteikė nepakankamai dėmesio. Iš tiesų 4 straipsnio 1 dalies turinys įrodo, kad, priimant šią nuostatą, tinkamiausi vaiko interesai buvo svarbiausias dalykas, ir nematyti, kad jos paskutinėje pastraipoje nepakankamai atsižvelgiama į šiuos interesus ar leidžiama valstybėms narėms, kurios pasirenka atsižvelgti į integracijos sąlygą, į juos neatsižvelgti. Atvirkščiai, direktyvos 5 straipsnio 5 dalis įpareigoja valstybes nares pirmiausia deramai atsižvelgti į nepilnamečių vaikų interesus.

Tokiomis aplinkybėmis neatrodo, kad 12 metų amžius yra sąlyga, pažeidžianti nediskriminavimo dėl amžiaus principą, nes tai sąlyga, atitinkanti nepilnamečio vaiko gyvenimo etapą, kai jis jau yra palyginti ilgai išgyvenęs trečiojoje šalyje be savo šeimos narių, todėl gali kilti daugiau sunkumų integruojantis į kitą aplinką.

Iš to matyti, kad direktyvos 4 straipsnio 1 dalies paskutinė pastraipa negali būti laikoma nei kaip pati pažeidžianti pagrindinę teisę į šeimos gyvenimo gerbimą, pareigą pirmiausia atsižvelgti į vaiko interesus ar nediskriminavimo dėl amžiaus principą, nei kaip aiškiai ar numanomai valstybėms narėms leidžianti taip elgtis.

(žr. 60–62, 66, 70, 71, 73, 74, 76 punktus)

4. Direktyvos 2003/86 dėl teisės į šeimos susijungimą 4 straipsnio 6 dalis suteikia valstybėms narėms teisę direktyvoje numatytas šeimos susijungimo sąlygas taikyti tik prašymams, pateiktiems anksčiau, nei vaikams sukanka 15 metų. Tačiau šios nuostatos negalima aiškinti

kaip draudžiančios valstybėms narėms atsižvelgti į prašymus, pateiktus dėl vyresnių nei 15 metų vaikų, arba leidžiančios to nedaryti.

Šiuo atžvilgiu nesvarbu, kad nagrinėjamos nuostatos paskutinis sakinyss numato, jog valstybės narės, kurios nusprendžia taikyti leidžiančią nukrypti nuostatą, leidžia vaikams, dėl kurių prašymas yra pateikiamas jiems sukakus 15 metų, atvykti ir gyventi „ne šeimos susijungimo pagrindais“. Žodžių junginys „šeimos susijungimas“ turi iš tiesų būti aiškinamas atsižvelgiant į direktyvos kontekstą, kaip numatantis šeimos susijungimą direktyvos numatytais atvejais. Jis negali būti aiškinamas kaip draudžiantis valstybei narei, kuri nusprendžia taikyti leidžiančią nukrypti nuostatą, leisti vaikui įvažiuoti ir gyventi, kad jis galėtų prisijungti prie savo šeimos narių.

Be to, direktyvos 4 straipsnio 6 dalį reikia suprasti atsižvelgiant į principus, nustatytus tos pačios direktyvos 5 straipsnio 5 dalyje, įpareigojančioje valstybes nares pirmiausia deramai atsižvelgti į nepilnamečių vaikų interesus, bei esančiuosius šios direktyvos 17 dalyje, įpareigojančioje atsižvelgti į visas aplinkybes, tarp jų ir

asmens šeimos santykius. Iš to matyti, kad valstybė narė vis tiek privalo nagrinėti vyresnio nei 15 metų vaiko pateiktą prašymą atsižvelgdama į šio vaiko interesus ir siekdama skatinti šeimos gyvenimą.

Taip pat nematyti, kad 15 metų amžiaus pasirinkimas yra nediskriminavimo dėl amžiaus principui prieštaraujanti sąlyga.

Iš to išplaukia, kad direktyvos 4 straipsnio 6 dalis negali būti laikoma nei kaip pati pažeidžianti pagrindinę teisę į šeimos gyvenimo gerbimą, pareigą pirmiausia atsižvelgti į vaiko interesus ar nediskriminavimo dėl amžiaus principą, nei kaip aiškiai ar numanomai valstybėms narėms leidžianti taip elgtis.

(žr. 85–90 punktus)

5. Direktyvos 2003/86 dėl teisės į šeimos susijungimą 8 straipsnis, kuris leidžia valstybėms narėms nukrypti nuo šia direktyva numatytų taisyklių, susijusių su šeimos susijungimu, nesudaro kliūčių bet kokiam šeimos susijungimui, bet palieka valstybėms narėms ribotą dis-

kreciją, leisdamas joms užsitikrinti, jog šeimos susijungimas vyks palankiomis sąlygomis, globėjui išgyvenus priimančiojoje valstybėje pakankamai ilgą laikotarpį, kad būtų galima daryti išvadą, jog tai stabilus įsikūrimas ir egzistuoja tam tikras integracijos lygis. Todėl tai, kad valstybė narė atsižvelgia į šias aplinkybes ir turi teisę atidėti šeimos susijungimą dvejiems metams arba kai kurias atvejais trejiems metams, neprieštarauja teisei į šeimos gyvenimo gerbimą, konkrečiai įtvirtintą Europos žmogaus teisių konvencijos 8 straipsnyje, kaip jį aiškina Europos žmogaus teisių teismas.

Be to, kaip matyti iš direktyvos 17 straipsnio, gyvenimo valstybėje narėje trukmė yra tik viena iš aplinkybių, į kurias valstybės narės turi atsižvelgti nagrinėdamos prašymą, ir laukimo laikotarpį galima nustatyti tik ypatingais atvejais, atsižvelgus į visas svarbias aplinkybes. Tas pats pasakytina ir apie valstybės narės pajėgumo priimti sąlygą, į kurią gali būti atsižvelgta nagrinėjant prašymą, bet kurios negalima aiškinti kaip leidžiančios nustatyti kokią nors kvotų sistemą arba trejų metų laukimo terminą neatsižvelgus į konkretaus atvejo ypatingas aplinkybes. Iš tiesų direkty-

vos 17 straipsnyje numatytas visų aplinkybių išnagrinėjimas neleidžia atsižvelgti tik į šią aplinkybę ir įpareigoja realiai išnagrinėti pajėgumą priimti prašymo pateikimo metu.

Pagal direktyvos 5 straipsnio 5 dalį valstybės narės taip pat turi pirmiausia deramai atsižvelgti į nepilnamečių vaikų interesus.

Todėl direktyvos 8 straipsnis negali būti laikomas nei kaip pats pažeidžiantis pagrindinę teisę į šeimos gyvenimo gerbimą arba pareigą pirmiausia atsižvelgti į vaiko interesus, nei kaip aiškiai ar numanomai valstybėms narėms leidžiantis taip elgtis.

(žr. 97–101, 103 punktus)